

Vastuullisuus kilpailueduksi – Miten vastuullisuustavoitteet heijastuvat maatalouteen

Vastuullisuudesta kilpailuetua -webinaari

13.3.2024

Heikki Aro

Asiantuntija, Maaperä ja ilmasto

Kestävyys-/vastuullisuus -tsunami?

Taksonomia, SDG, ESG, CSRD, Due diligence, Green deal...

*EU:n keskeiset vastuullisuushankkeet:
Taksonomia, vastuullisuusraportointi,
”asianmukaisen huolellisuuden velvoite”*

*ESG (Environmental, Social ja
Governance): ympäristö- ja yhteiskunta-
vastuu ja hyvä hallintotapa*

*EU:n Green deal: kestävä vihreä talous.
Maataloutta, energiaa, liikennettä,
rahoituskysymyksiä, ...*

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal)

- Päästökauppa
- Ruokahävikki
- Hiilitullimekanismi
- Ennallistaminen
- Ecodesign
- Pakkausdirektiivi
- Kestävyyseraportointi
- Ilmastolaki
- Maaperädirektiivi
- Metsäkatoasetus
- Kestävä hallinnointi
- Tekoälyasetus
- Vihreä siirtymä
- Taksonomia
- Hiilenpoisto
- Datahallinto
- Metsäkato
- Energiatehokkuus
- Yritysvastuudirektiivi
-

Ekologinen kestävyys vastuullisuuden perustana

- Ilman ekologista kestävyyttä ei ole muutakaan kestävyyttä
 - Luonnon monimuotoisuus ("luonnonkirjo"), luonnonvarojen riittävyys, luonnon kyky sietää muutoksia
 - Vesi, ilma, maaperä, eliöstö,...

[Biodiversity strategy for 2030 - European Commission \(europa.eu\)](#)

[EU soil strategy for 2030 - European Commission \(europa.eu\)](#)

[2030 climate targets - European Commission \(europa.eu\)](#)

[Water Framework Directive - European Commission \(europa.eu\)](#)

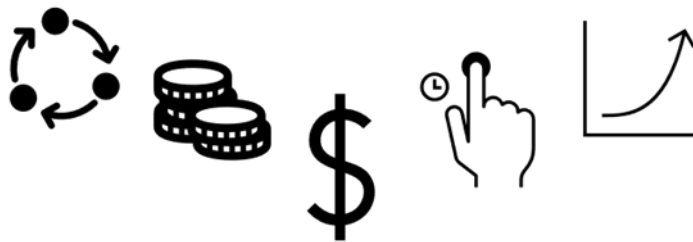
Suurten yritysten kestävyysraportointi CSRD

- Lisää avoimuutta ja vastuullisuutta
- Helpottaa arviointia ja vertailua
- Green Dealin ja yritystoiminnan yhteensovittaminen
- **”Scope 3” ?**
 - **Maatilojen ”ympäristölikvi”**

Maaseudun sosiaalinen vastuu muuttuu?

- **Sosiaalinen vastuun merkitys kasvaa maaseudulla**
 - Maalla asuvien ”diversiteetti” kasvaa.
 - Yhteisöllisyys saa uusia muotoja.
 - Työ maalla muuttuu.
- **Sosiaalinen ehdollisuus**
 - Vaatimus voimaan 1.1.2025.
 - Työvoimaa tarvitsevat viljelijät ja maatalousyriykset.
 - Osa EU:n tukiehtoja.
 - Välitä viljelijästä, maatalousyrittäjien työterveyshuolto maaseudun tukihenkilöverkko.

Ekologinen vastuu: maaperädirektiivi

Maaperä heikkenee EU:n jäsenmaissa

- Maan käyttöönotto ja maan peittäminen jatkuvat – maatalousmaa vähenee
 - EU:n jäsenmaissa 4,2 % kokonaismaapinta-alasta on otettu ihmisen rakennustoimintaan ja muuhun vastaavan intensiiviseen käyttöön
 - maaperän heikentyminen vaikuttaa maatalousmaan tuottokykyyn
 - arviolta 61-73% maatalousmaahan EU:ssa kohdistuu
 - eroosiota
 - orgaanisen hiilen vähenemistä
 - ravinteiden (erityisesti typen) ylijäämää
 - maaperän tiivistymistä
 - suolaantumista
 - näiden yhdistelmiä
- Ruokaturvan riskit kasvussa
 - Ukrainan tilanne
- Vaikutukset ihmisten terveyteen
 - Hengitystie- ja sydänsairaudet
 - Virkitysarvo, vaikutukset mielenterveyteen

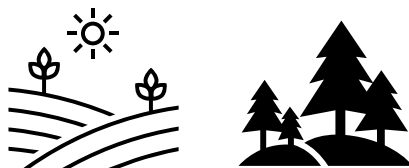

Maaperädirektiivin tavoitteet kannatettavia

- Komissio julkisti 5.7.2023 ehdotuksen maaperän terveyden seurantaan koskeva direktiivistä.
 - EU:n maaperästrategian tavoitteet v. 2021: ”terve maaperä v. 2050”
 - Vesisuojaus, ilmansuojaus, merensuojaus => maaperän suojele vastaavalle tasolle.
 - Direktiivi (valmistelussa käytettiin Soil Health Law -termiä)
 - Pitkä valmistelu, mm. useita ristiintarkasteluja muun relevantin EU-lainsäädännön kanssa (tarvitaanko lisää lainsäädäntöä).
- Direktiivi
 - maaperän terveyden seurannasta, ylläpitämisestä, parantamisesta, kunnostamisesta ja arvioinnista **maaperän ekologisen tilan perusteella**
 - kestävän maanhoidon periaatteista
 - saastuneita maa-alueita koskevista toimenpiteistä
- Seuranta toteutetaan jäsenmaissa maanhoitoalueittain ("soil districts")
=> **määrittely: Peltomaa/peruslohkot ? Metsämaa/metsäkuvio?**

Maaperädirektiivin määritelmiä (luonnos)

- Maaperän ekologinen tila: maaperän kyky ylläpitää monimuotoisuutta sekä sen biologista ja toiminnallista aktiivisuutta
 - Ehdotettu luokitus
 - a) **erinomainen ekologinen tila**: maaperällä on korkea biologinen ja toiminnallinen aktiivisuus.
 - b) **hyvä ekologinen tila**: maaperän yleinen ekologinen tila on hyvä, mutta yhden tai useamman esitetyn indikaattorin kohdalla on havaittavissa vähäistä poikkeamaa.
 - c) **kohtalainen ekologinen tila**: maaperässä on vähäisiä mutta havaittavia muutoksia huonompaan suuntaan
 - d) **maaperän huonontunut tila**: selvää näyttöä yhden arvioitavan indikaattorin haitallisista vaikutuksista maaperään.
 - e) **maaperän kriittisesti huonontunut tila**: selvää näyttöä useamman kuin yhden arvioitavan indikaattorin haitallisista vaikutuksista maaperään.

Ennallistamisasetus (Nature Restoration Law) & Metsäkato

EU:n ennallistamisasetuksen pääsisältö

Yleinen
ennallistamistavoite

Tarkemmat
ennallistamistavoitteet

Luonto- ja lintudirektiivien
toimeenpanon tehostaminen
(tietyt luontotyytit ja tiettyjen lajien
elinympäristöt)

EU:n biodiversiteetti-
strategian toimeenpano
(laajat elinympäristö-
kokonaisuudet)

Toimeenpano

(kansalliset ennallistamissuunnitelmat,
komission arviointi ja palaute,
seuranta ja raportointi ym.)

Mitä asetus tarkoittaa maa- ja metsätaloudelle?

- Vaikka asetuksen nimessä on esillä ennallistaminen, se velvoittaa myös muuhun luonnon tilan parantamiseen. Jotta veloitteet voidaan täyttää, alueiden ennallistamisen lisäksi on luultavasti joiltain osin muutettava maa- ja metsätalouden käytäntöjä.
- Maa- ja metsätalous liittyvät välittömästi tai välillisesti useisiin asetuksen artikloihin:
 - luonto- ja lintudirektiivien tarkoittamat luontoarvot (luontotyytit ja lajien elinympäristöt)
 - maatalousartikla (indikaattorit sekä turvepeltojen ennallistaminen ja vettäminen)
 - metsätalousartikla (indikaattorit)
 - pölyttäjät
 - vedet
- Asetuksen toimeenpanoon liittyvillä valinnoilla voidaan vaikuttaa maa- ja metsätaloudelle aiheutuviin vaikutuksiin. Tässä keskeinen merkitys on kansallisten ennallistamissuunnitelmien tekemisellä. Se liikkuma- ja tulkintavara, joka vaikuttamisella on saatu lainsäädäntötekstiin tuotua, pitää täysimääräisesti ja rohkeasti Suomessa hyödyntää. Kannattavan maa- ja metsätalouden edellytyksistä, omaisuuden suojasta ja toimeenpanon hyväksyttävyydestä on pidettävä erityistä huolta.

Poimintoja maa- ja metsätalouteen vaikuttavista artikloista

- Yleistavoite: ennallistamistoimien piirissä 20 % EU:n maa- ja meripinta-alasta v. 2030 mennessä ja kaikki ennallistamista tarvitsevat ekosysteemit v. 2050 mennessä
- Luonto- ja lintudirektiivien tarkoittamiin luontoarvoihin kytkeytyvät ennallistamistavoitteet
 - luontotyytit: Suomessa 68 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä
 - ennallistamistoimien piiriin ei-hyvässä tilassa olevia luontotyyppialueita (väh. 90 % pinta-alasta v. 2050 mennessä luontotyyppiryhmittäin tarkasteltuna; hyvin yleisille ja laaja-alaisille luontotyypeille vaatimus väh. 80 %; Natura 2000 -alueiden priorisointi v. 2030 asti)
 - palauttamistoimilla suotuisa vertailupinta-ala (100 % lisäpinta-alasta v. 2050 mennessä; tietyillä edellytyksillä vaatimus väh. 90 %)
 - luontotyyppialueiden tilasta 90 % oltava tiedossa v. 2030 mennessä ja 100 % v. 2040 mennessä
 - lajien elinympäristöt: Suomessa 140 luontodirektiivin liitteiden II, IV ja V lajia sekä 249 lintudirektiivin tarkoittamaa luonnonvaraisesti esiintyvää lajia
 - ennallistamis- ja palauttamistoimilla sekä kytkeytyneisyyden parantamisella elinympäristöjen riittävä laatu ja määrä
 - heikentämiskiellot
 - pyritään ennallistamistoimien piiriin kuuluvien alueiden tilan jatkuvaan paranemiseen sekä hyvän tilan saavuttamisen jälkeen merkittävän heikentymisen estämiseen
 - pyritään estämään merkittävä heikentyminen alueilla, joilla esiintyy asetuksen tarkoittamia luontotyyppiä ja jotka ovat hyvässä tilassa tai joita tarvitaan tulostavoitteen saavuttamiseen
 - poikkeusmahdollisuudet
 - tulostavoitteet
 - luontotyytit: hyvässä tilassa olevan pinta-alan lisäys niin, että lopulta väh. 90 % pinta-alasta hyvässä tilassa ja suotuisa vertailupinta-ala saavutettu jokaisen luontotyytin osalta jokaisen jäsenvaltion jokaisella biogeografisella alueella
 - lajien elinympäristöt: jatkuva laadun ja määrän paraneminen

Poimintoja maa- ja metsätalouteen vaikuttavista artikloista

o Maatalousekosysteemit

- väh. kahden indikaattorin jatkuva myönteinen kehitys kansallisella tasolla, kunnes tyydyttävä taso saavutettu: perhoset, orgaanisen hiilen varasto kivennäismailla, monimuotoisia maisemapiirteitä sisältävän maatalousmaan osuus
- lintuindikaattorin myönteinen kehitys kansallisella tasolla niin, että asetuksessa määritellyt tasot saavutettu
- maatalouskäytössä olevien turvemaiden ennallistaminen ja vettäminen
 - 30 % + 1/4, 40 % + 1/3, 50 % + 1/3
 - maatalousmaidien ennallistamista ja vettämistä voi korvata turvetuotantoalueilla tehtävillä toimilla
 - maatalousmaidien vettämistä voi korvata muilla turvemaidella kuin turvetuotantoalueilla tehtävällä vettämisellä max. 40 %
 - tietyin edellytyksin vettämisestä voi jäädä jäsenmaassa asetuksessa määriteltyä osuutta pienemmäksi
 - vettäminen vapaaehtoisista viljelijöille ja yksityisille maanomistajille
- hätäjarru: määräaikainen toimeenpanon keskeyttäminen

o Metsäekosysteemit

- o lintuindikaattorin jatkuva myönteinen kehitys kansallisella tasolla, kunnes tyydyttävä taso saavutettu
- o väh. kuuden indikaattorin jatkuva myönteinen kehitys kansallisella tasolla, kunnes tyydyttävä taso saavutettu: pysty- ja maalahopuu, eri-ikäisrakenteisten metsien osuus, kytkeytyneisyys, orgaanisen hiilen varasto, luontaisista puulajeista koostuvien metsien osuus, puulajien monipuolisuus

Mykkänen: Ennallistamisen pääpaino vapaaehtoisissa toimissa – maanomistajat voivat saada korvauksia tekemistään toimenpiteistä

Maanomistaja voi saada korvauksia vapaaehtoisten suojele- ja ennallistamishojelmien kautta.

TILAAJALLE

Jaa artikkeli

Kuuntele

Kuva: Sanne Katainen

MT Metsä | Metsäpolitiikka 14.11.2023 16:01

Hallitus keskittyy siihen, miten asetusta sovelletaan mahdollisimman järkevästi niin, että käytössä on parhaat keinot ja kohtuuttomia toimia ei synny – jos asetusta saa parlamentilta hyväksynnän.

MTK esitti huolen siitä, osataanko asetuksessa annettu kansallinen säätövara hyödyntää Suomessa omien etujemme mukaan.

”On ihan ydinkysymys, että osataanko me löytää Suomesta se Suomen malli luonnon tilan parantamiseen yhdessä. Toisaalta edistää luonnon tilan parantamista, mutta tehdä se sellaisilla keinoilla, jotka ei loukkaa omaisuudensuojaa, luo turhaa vastakkainasettelua eikä mene ääripoluille. Kyllä minä uskon, että meillä Suomessa on sitä osaamista”, Mykkänen pohtii.

Metsäkatoasetus herättää tunteita!

- **Metsäkatoasetus**

- EU:n metsäkatoasetus julkaistiin 9.6.2023. Tavoitteena minimoida EU:n osuus globaaliin metsien tilan heikkenemiseen sekä vähentää EU:n osuutta kasvihuonekaasupäästöistä ja biologisen monimuotoisuuden heikkenemisestä.
- Määritelmä: ”...*metsäkatoa tapahtuu, kun metsää raivataan pysyvästi maatalouskäyttöön ja raivauksen jälkeen alueella tuotetaan asetuksessa listattuja tuotteita. Suomessa tuotettavista tuotteista asetus koskee naudanlihaa ja puuta.*”
- Suunniteltu toimeenpano 31.12.2024 => ohjeita ei ole !
- Asetuksen mukaan todennettava, ettei viljelijöiden ja metsänomistajien toiminnasta aiheudu metsäkatoa => toteuttaminen lisäisi kustannuksia kotieläintaloudessa ja metsätaloudessa.
- Suomessa 74 % maa-alasta on metsää, raivattava metsäala esim navettainvestoinnin takia täysin merkityksetön metsäkadolle.

Vastuullinen lihantuotanto ?

Ilmastotavoitteet ohjaavat hiilikauppaa

- **LULUCF -asetus**

- asetus on osa EU:n ilmasto- ja energialainsäädäntöehdotusten 55-valmiuspakettia (Fit for 55), jolla EU vähentäisi nettopäästöjään vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä
- määrittelee, miten maankäytön, maankäytön muutoksen ja metsien päästöt ja nielut sisällytetään EU:n ilmastotavoitteisiin
- asetuksen tavoitteena on ohjata EU:n jäsenmaita vahvistamaan hiilinielujaan ja vähentämään maankäyttösektorin päästöjä

- **Vapaaehtoiset hiilimarkkinat**

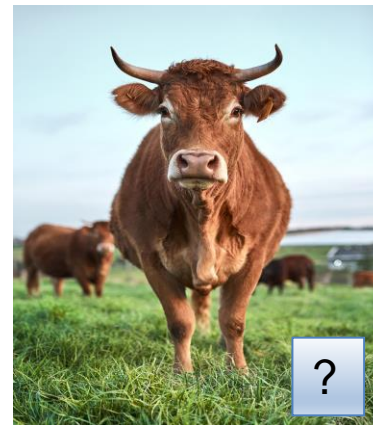
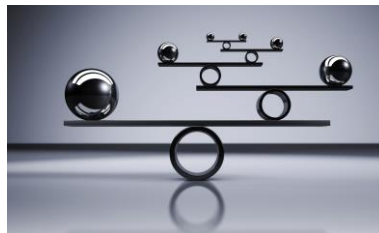
- markkinaehtoisesti toimiva järjestelmä, jota voidaan käyttää esimerkiksi ilmastoväittämien tekemiseen yritysten, tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa
- uskottavien ilmastoväittämien tulee perustua ilmastoyksiköihin, jotka täyttävät kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit.
- kaksoislaskennan ja viherpesun haasteet

Vastuullisen kotieläintalouden keinulauta

Kotieläintuotannosta lainattua keskustelua

- *“Ilmaston pilaajat”*
- *“Eläinten kiduttajat”*
- *“Vesistöjen rehevöittäjät”*
- *“Hormoonien syöttäjät”*
- ...

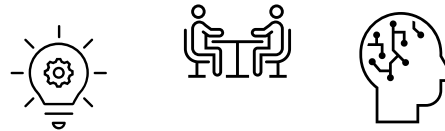
...mutta pitäisikö keskustellakin

- *“Ilmaston pilaajat” => ilmastosankarit: hiiliviljely, 3-NOP, nurmet, satelliitit,...*
- *“Eläinten kiduttajat” => laidunnus, Naseva, Sikava, WQ-protokolla, älyratkaisut,..*
- *“Vesistöjen rehevöittäjät” => biodiversiteetin pelastajat, bioenergian tuottajat, ravinnekierron osaajat,...*
- *“Hormoonien syöttäjät” => antibioottivapaus, puhtaiden elintarvikkeiden viennin tukijalka,...*
- ...

Mitä on kuitenkin hyvä pitää mielessä...

- Suomalainen **metsä** on suomalaisen kansantalouden perusta.
 - Puurakentaminen ja puupohjaiset materiaalit, kemian teollisuuden tuotteet (fraktiointi), ekodesign,...
 - Osa fiksua ilmastopoliittikkaa – eroon fossiilisista
- **Huoltovarmuus ja ruokaturva.**
 - Maan kasvukuntoa lisäävät ja ylläpitävät viljelytavat.
 - Syömäkelpoisten raaka-aineiden hävikin vähentäminen
 - Ympäristövaikutukset vs. pellon satoisuus
- Ympäristöliiketoiminnan tuotteistamisessa siirryttävä **markkinaehtoisuuteen.**
 - Markkinamekanismit, loppukäyttäjät
 - Vapaaehtoisilla hiilenpoistotoimilla voidaan tehokkaasti edistää maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman kustannustehokasta toimeenpanoa.
- Hankkeiden byrokratiaa tulee vähentää
 - **Yhden luukun periaate** askel oikeaan suuntaan
- **Uusissa teknologioissa** on mahdollisuuksia
 - Solumaatalous, vetytalous,...

Kiitos!